

**แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต**
**Guidelines for Production Saving Groups to Increase
the Effectiveness of Economic Activities**

ณัฐ หลักชัยกุล* และ จริญญา มาดิลกโกวิท**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ๒) วิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ๓) นำเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน ๔๒๖ กลุ่มใน ๒๐ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ๑) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความโดดเด่นในด้านจำนวนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลาย จึงเป็นแหล่งสะสมทุนของชุมชนในการสร้างงาน สร้างอาชีพและจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและชุมชน การบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์จึงจำเป็นต้องมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มที่เป็นลายลักษณ์อักษรอันเกิดจากประสบการณ์ร่วมกันของสมาชิกซึ่งจะช่วยให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการ ๒) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

* นิสิตปริญญาโทบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: natchula2002@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ สาขาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: charoonsri@hotmail.com

อยู่ในระดับปานกลาง มีการจัดสวัสดิการและการออมเพื่อการผลิตมากกว่าการส่งเสริมอาชีพ จึงควรได้รับการเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพมากขึ้น ด้วยการฝึกอาชีพและขยายการดำเนินธุรกิจชุมชนร่วมกันในลักษณะเครือข่ายหรือเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างกลุ่มออมทรัพย์รวมถึงการจัดอบรมการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบและการศึกษาดูงานเพิ่มพูนประสบการณ์ในด้านสวัสดิการ ๓) สำหรับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตควรได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากหน่วยงานภายนอก การจัดระบบความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนามาจากปัญหาของกลุ่มเอง อาจนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมด้วย

คำสำคัญ: การเพิ่มประสิทธิภาพ; กิจกรรมทางเศรษฐกิจ; กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

Abstract

The objective of this research for: 1) studying the status of economic activities operation; 2) analyzing the effectiveness of economic activities 3) propose the guidelines for increasing the effectiveness of economic activities. The sampling are 426 Production Saving Groups (PSGs) in the 20 provinces of Northeastern area. The data collecting conducted from PSGs by questionnaires and Focus Groups, using the descriptive statistics for analyze.

The research results found that 1) PSGs in Northeastern area, were outstanding in number and the varieties of economic activities. They were the capital sites of their own communities in works and professions creation and welfare for members and communities. Then the saving groups management must have the written group regulations, came from the public consensus of their members, which assisted to get the effectiveness of management. 2) The present PSGs had the effectiveness of economic activities in average level. They provided welfare and saving more benefit than the professional promotion which needed to increase by training skill and more expanding the community businesses running together in the manner of networking or connecting activities between saving groups, including by training accountancy systems and study tours for increasing experience of welfare 3) Therefore, PSGs should pay attention by

increasing guidelines for effectiveness of economic activities continuously by learning enhancement from supporters, by arranging knowledge system and creating the new knowledge which were developed from the groups' problem, might bring technology and information to implement their learning enhancement.

Keywords: Increase the Effectiveness; Economic Activities; Production Saving Groups (PSGs)

บทนำ

การเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยการเร่งให้ประเทศขยายตัวด้านการผลิตและส่งเสริมการส่งออก ซึ่งต้องใช้ทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ที่มากเกินไปเกินความต้องการ ปัญหาการบริโภคของคนในประเทศ สถาบันการเงินและภาคอุตสาหกรรมมีปัญหาหนี้สินเพิ่มขึ้นเรื่อยมา ล้วนส่งผลต่อความเชื่อถือและทำให้ค่าเงินบาทลดลง จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ประเทศไทยเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจและมีผลกระทบต่างๆ ตามมาเป็นลูกโซ่สู่ประชาชนทุกสาขาอาชีพ ทำให้คนส่วนใหญ่หันกลับไปมองพื้นฐานหรือรากฐานของประเทศ นั่นก็คือ ชุมชน^{๑๘} ซึ่งมักจะประกอบด้วยสามปัจจัยหลัก คือ คน สถานที่และการทำหน้าที่เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือกิจกรรมของชุมชน^{๑๙}

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจึงต้องเริ่มที่ชุมชน เพราะประชากรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ชนบท ยึดอาชีพการเกษตรเป็นหลัก การผลิตทางการเกษตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เกษตรกรต้องวางแผนและบริหารจัดการการใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อให้มีต้นทุนต่ำ ผลผลิตต้องมีคุณภาพดีตรงกับความต้องการของตลาดจึงจะทำให้ได้ผลตอบแทนสูง แต่ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรกลับมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น ปัญหาที่ดิน การใช้ที่ดิน ปัญหาแหล่งน้ำ การจัดสรรน้ำ ปัญหาเทคโนโลยีการผลิต ปัญหาการตลาด และอีกปัญหาที่สำคัญคือ เงินทุน

^{๑๘} ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์, การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน, เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน, (คณะเศรษฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓๕.

^{๑๙} Shuster GF, Community assessment and evaluation in Foundation of nursing in the community: community-oriented practice, In: Stanhope M, Lancaster edited, (Missouri: MOSBY ELSEVIER, 2010), pp. 216-235.

การเพิ่มเงินทุนเพื่อการเกษตร จะมีส่วนช่วยให้เกษตรกรสามารถทำการผลิตและพัฒนาการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าครัวเรือนภาคการเกษตรไม่ได้มีปัญหาเงินทุนเพื่อการผลิตทางการเกษตรเหมือนเช่นอดีตที่ผ่านมา เพราะภาครัฐให้กับสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการเกษตรอย่างทั่วถึงในรูปของบัตรสินเชื่อเกษตรกรหรือบัตรเครดิตชาวนาที่ดำเนินการโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรหรือ ธ.ก.ส. เพื่อให้เกษตรกรกู้ยืมปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ข้าว ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

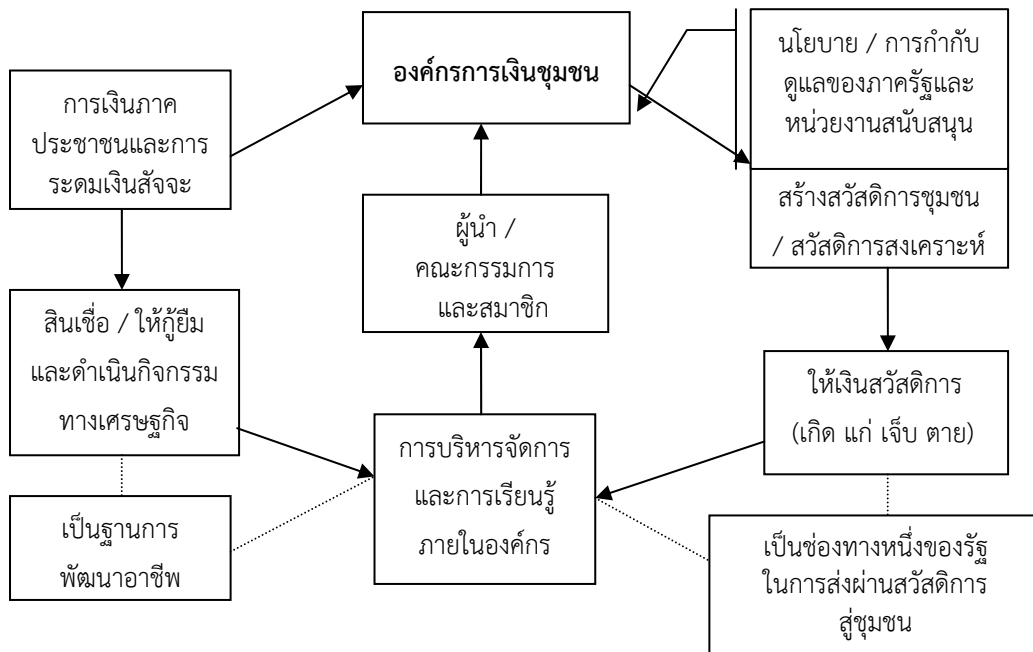
การดำเนินการแก้ไขด้านเงินทุนเพื่อการผลิตของเกษตรกรของภาครัฐดังกล่าว ยังขาดการประเมินผลกระทบอย่างรอบด้านกับเกษตรกรและชุมชนในทุกมิติ สิ่งที่ภาครัฐควรพิจารณาส่งเสริมควบคู่กันไปด้วยคือ การดำเนินกิจกรรมของชุมชนในรูปแบบกลุ่ม โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นพี่เลี้ยงให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีให้กับกลุ่มชาวบ้านจนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ตามลำดับ เพราะการแก้ไขในลักษณะปัจเจกบุคคลดังกล่าวแม้จะดำเนินการได้รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคลก็ตาม แต่ในระยะยาวแล้ว หากเกษตรกรขาดวินัยทางการเงินหรือขาดทุนจากการขายผลผลิตทางการเกษตร ย่อมส่งผลให้เกิดหนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นตามมาได้

หากดำเนินการแก้ไขปัญหาเดียวกันในลักษณะแบบองค์รวม ด้วยการทำงานเชิงรุกผ่านกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งในพื้นที่ แม้การดำเนินงานจะเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายและต้องใช้งบประมาณมากกว่าก็ตาม แต่จะส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนาที่ยั่งยืนพึ่งตนเองได้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ชุมชนสามารถดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและแก้ไขปัญหที่เกิดจากความต้องการของชุมชนเองได้อย่างแท้จริง

จากอดีตที่ผ่านมา การรวมกลุ่มของชาวบ้านมักเกิดจากการจัดตั้งจากหน่วยงานภายนอกในหลายรูปแบบ เช่น วิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มอาชีพ กองทุนหมู่บ้านและองค์การการเงินชุมชน เป็นต้น ตัวอย่างหนึ่งขององค์การการเงินชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมการจัดตั้งและการดำเนินงานโดยกรมการพัฒนาชุมชนมาตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๑๗^{๒๐} คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่มีสำนักงานและองค์การการเงินชุมชน และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเป็นหน่วยงานพัฒนาหลักและมีบุคลากรในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้การสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้และประสานงานร่วมกันกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จนหลายกลุ่มประสบความสำเร็จสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาชุมชนที่ใช้เงินของชาวบ้านของชุมชนเองเป็นเครื่องมือในการสร้างคน สร้างงานสร้างอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตและต่อยอดคุณธรรมของคนในชุมชนได้

^{๒๐} ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, (กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๐),

ดังแผนภาพที่ ๑ บริบทที่เกี่ยวข้องกับองค์กรการเงินชุมชนที่ดำเนินงานจนประสบความสำเร็จนั้น นอกจากต้องอาศัยผู้นำตามธรรมชาติแล้ว การมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชนเองที่ร่วมกันคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลแห่งการกระทำของตนเองโดยมีเป้าหมายร่วมกันนั้นล้วนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาองค์กรภาคประชาชนและชุมชน

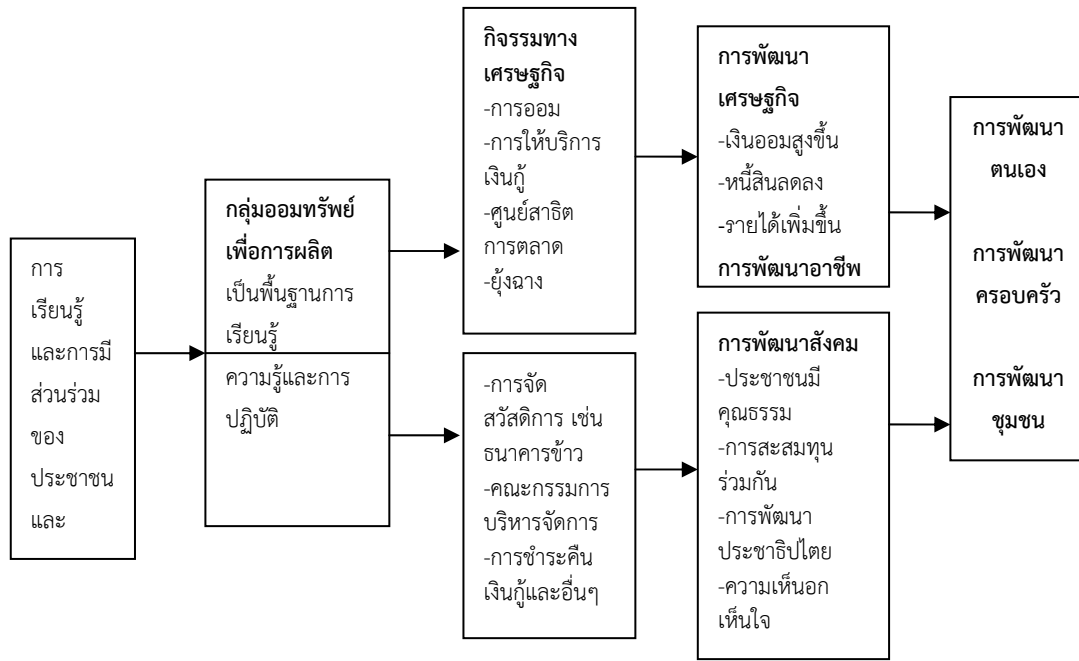
แผนภาพที่ ๑ บริบทที่เกี่ยวข้องกับองค์กรการเงินชุมชน

ที่มา: ปรับปรุงจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๔๙.

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแหล่งสะสมทุนของชุมชน ให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพหรือกลุ่มออมทรัพย์ลงทุนดำเนินธุรกิจเอง จึงเกิดกระบวนการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกัน ด้วยการปลูกฝังคุณธรรม วิถีประชาธิปไตย ก่อให้เกิดความรักสามัคคี การช่วยเหลือเอื้ออาทร ความร่วมมือร่วมใจ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันของสมาชิก^{๒๑} มีวัตถุประสงค์การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคนเพื่อให้หลุดพ้นจากวงจรแห่งความยากจน ใช้หลักคุณธรรม ๕ ประการคือ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจและไว้วางใจ ดังนั้น การบริหารงานของคณะกรรมการจึง

^{๒๑} สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน, องค์ความรู้: การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (สำหรับเจ้าหน้าที่), (กรมการพัฒนาชุมชน : กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

ต้องมีความโปร่งใส สมาชิกสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา สำหรับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์นั้น เริ่มจากการฝากเงินสัจจะร่วมกันหรือการสะสมทุนในชุมชนซึ่งเป็นเงินทุนของชุมชนเองโดยมีชุมชนเป็นเจ้าของ จึงเป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งได้อย่างแท้จริง แสดงได้ดังแผนภาพที่ ๒

แผนภาพที่ ๒ กรอบแนวคิดการเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
ที่มา: ปรีดี โชติช่วง, ๒๕๔๔: ๒๙-๓๐.

จากแนวคิดการพัฒนาโดยมีชุมชนเป็นฐานดังกล่าว ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ กรมการพัฒนาชุมชน ได้ประเมินผลการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๕,๘๙๑ กลุ่ม พบว่า มีกลุ่มออมทรัพย์ที่ต้องปรับปรุงพัฒนาจำนวน ๓,๕๘๒ กลุ่มและมีผลงานพอใช้ จำนวน ๙,๖๐๒ กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ ๙.๙๘ และ ๒๖.๗๕ ตามลำดับ รวมกลุ่มออมทรัพย์ที่ควรได้รับการพัฒนา จำนวนทั้งสิ้น ๑๓,๑๘๔ กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗๓ นั่นคือ ในภาพรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Active Saving Groups) จำนวน ๓๕,๔๑๒ กลุ่ม (ร้อยละ ๙๕.๓) และไม่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจใดๆ เลย (Non Active Saving Groups) จำนวนทั้งสิ้น ๑,๖๔๘ กลุ่ม (ร้อยละ ๔.๗)

สำหรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่มีการดำเนินงานด้านการออมเพื่อการผลิต ได้แก่ การรับฝากเงินและให้กู้ยืม คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๑ และดำเนินกิจกรรมทาง

เศรษฐกิจประเภทอื่นๆ (การส่งเสริมอาชีพและการจัดสวัสดิการ) มีจำนวนน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกัน โดยมีกิจกรรมจำนวนมากที่สุดสามลำดับแรก ได้แก่ ศูนย์สาธิตการตลาด ธนาคารข้าวและยุ้งฉาง คิดเป็นร้อยละ ๖.๕, ๓.๔ และ ๑.๕ ตามลำดับ และมีการส่งเสริมแนะนำอาชีพน้อยมากเพียงร้อยละ ๐.๐๗ เท่านั้น

หากพิจารณาการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นรายภาค แสดงได้ดังตารางที่ ๑ พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุดในทุกประเภท ได้แก่ การออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพและการจัดสวัสดิการซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมที่มีการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายและหลายกลุ่มมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้สามารถเป็นที่พึ่งให้กับสมาชิกและชุมชนได้จนถึงปัจจุบัน จึงเป็นเหตุผลสำคัญในการเลือกพื้นที่ศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ ๑ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำแนกเป็นรายภาค

ภาค	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ (%)	ประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต							
			การออมเพื่อการผลิต		การส่งเสริมอาชีพ				การจัดสวัสดิการ	
			การออมและให้กู้ยืม (กลุ่ม)	ร้อยละ (%)	ศูนย์สาธิตการตลาด (กลุ่ม)	ร้อยละ (%)	ยุ้งฉาง (กลุ่ม)	ร้อยละ (%)	ธนาคารข้าว (กลุ่ม)	ร้อยละ (%)
กลาง	๔,๕๓๘	๑๒.๘๑	๔,๓๒๓	๑๒.๒๑	๑๖๙	๐.๔๘	๒๐	๐.๐๖	๕๔	๐.๑๕
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๗,๗๔๔	๕๐.๑๑	๑๖,๔๙๒	๔๖.๕๗	๑,๖๕๑	๔.๖๙	๔๑๖	๑.๑๘	๙๙๖	๒.๘๐
เหนือ	๘,๘๕๙	๒๕.๐๒	๘,๔๓๙	๒๓.๘๓	๒๓๐	๐.๖๕	๗๐	๐.๒๐	๑๒๗	๐.๓๖
ใต้	๔,๒๗๑	๑๒.๐๖	๔,๐๖๘	๑๑.๔๙	๒๓๗	๐.๖๗	๒๓	๐.๐๗	๓๔	๐.๑๐
รวม	๓๕,๔๑๒	๑๐๐.๐๐	๓๓,๓๒๒	๙๔.๑๑	๒,๒๘๗	๖.๕๕	๕๒๙	๑.๕๕	๑,๒๑๑	๓.๔๑

ที่มา: ปรับปรุงจากสำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๒.

ที่ผ่านมา แม้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะมีจำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการส่งเสริมอาชีพ และการจัดสวัสดิการยังน้อยอยู่ก็ตาม แต่มีกิจกรรมหลักด้านการออมเพื่อการผลิตเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นกิจกรรมตั้งต้นที่สำคัญของกลุ่มออมทรัพย์ ถือเป็นกิจกรรมเพิ่มทุน ย่อยอดการผลิต สร้างงานสร้างอาชีพ และสามารถแก้ไขสาเหตุหรือปัญหาด้านอื่นๆ ตามไปด้วย ดังนั้น การสร้างโอกาสทางธุรกิจและส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตย่อมจะส่งผลดีต่อการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ และงานพัฒนาชุมชนของหน่วยงานสนับสนุนในพื้นที่ ด้วยการสำรวจสภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและการสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นภาพสะท้อนศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและนำไปสู่ข้อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่จะเป็นแนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
๒. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

วิธีการศึกษา

ประชากรในการศึกษานี้คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตใน ๒๐ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๑๗,๗๔๔ กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๑ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั่วประเทศ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและดำเนินการทดสอบค่าความเชื่อมั่นก่อนการเก็บข้อมูลจริง ผลการทดสอบค่า Cronbach's Alpha Coefficient ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๕ กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการศึกษาเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปีพ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ และมีอายุการจัดตั้งตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป ได้ขนาดตัวอย่างที่เป็นไปตามเกณฑ์การวิจัย จำนวน ๒,๐๐๔ กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓ ของประชากรทั้งหมด เมื่อเปิดตาราง Taro Yamane^{๒๒} เพื่อกำหนดขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕ % ได้ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บแบบสอบถามจำนวน ๓๓๓ กลุ่ม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและคัดเลือกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้วยวิธีการจับฉลากจากรายชื่อกลุ่มออมทรัพย์ที่มีการ

^{๒๒} Taro Yamane, *Elementary Sampling Theory*, (London : Prentice-Hall, ๑๙๖๗), p. 403.

ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทำการตรวจสอบการดำเนินงานในปัจจุบันจากนักพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายได้ จำนวนแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น ๔๒๖ ฉบับ

วิธีการดำเนินการศึกษา แบ่งลำดับการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

๑. วิธีดำเนินการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ การเปรียบเทียบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพและการจัดสวัสดิการในปีพ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ ด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

๒. วิธีดำเนินการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในด้านการออมเพื่อการผลิต การส่งเสริมอาชีพและการจัดสวัสดิการ รวมถึงผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดทำทะเบียนและบัญชี การดำเนินงานทั่วไป ระเบียบข้อบังคับและผลประโยชน์ของสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์และชุมชนด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓. วิธีดำเนินการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เพื่อนำเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ด้วยการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแล้วกร่างแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจและผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนสุดท้าย

ผลการศึกษา

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความโดดเด่นในด้านจำนวนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย หลายกลุ่มมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ จึงเป็นแหล่งสะสมทุนของชุมชนในการสร้างงาน สร้างอาชีพและจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและชุมชน การบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์จำเป็นต้องมีระเบียบข้อบังคับกลุ่มที่เป็นลายลักษณ์อักษรอันเกิดจากประสบการณ์ร่วมกันของสมาชิกซึ่งจะช่วยให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารงานของคณะกรรมการและการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสมาชิก คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์จึงมาจากคนในชุมชนเองที่มีจิตอาสา เข้ามาช่วยกันทำงานพัฒนาชุมชน อาจมาจากการเลือกตั้ง แต่งตั้งหรือจากทั้งการแต่งตั้งและเลือกตั้งผสมกัน

สำหรับจำนวนสมาชิกกลุ่มจะมีมากน้อยแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของผู้นำ คณะกรรมการและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีจำนวนสมาชิกสามัญมากกว่าสมาชิกวิสามัญหรือกลุ่มอาชีพและสมาชิกกิตติมศักดิ์ จึงสะท้อนถึงขนาดกลุ่ม เงินสัจจะสะสม จำนวนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและความเข้มแข็งพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์ ในด้านการออมเพื่อการผลิต (รับฝาก

เงินสัจจะและให้สินเชื่อ) การส่งเสริมอาชีพในรูปแบบกลุ่มอาชีพ การสร้างงานสร้างอาชีพให้กับครัวเรือนสมาชิก และการดำเนินธุรกิจร่วมกันระหว่างสมาชิกและกลุ่มออมทรัพย์ รวมถึงการจัดสวัสดิการต่างๆ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตให้กับสมาชิกและชุมชน เป็นต้น

๑. การส่งเสริมการออมของกลุ่มออมทรัพย์และการมีสัจจะของสมาชิกมีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจนมากกว่าไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจน การให้สินเชื่อเพื่อการผลิตหรือประกอบอาชีพมีส่วนช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบมากกว่าไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาหนี้ในระบบ และการส่งเสริมการออมและให้สินเชื่อเพื่อการผลิตหรือประกอบอาชีพสามารถเป็นแหล่งทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพมากกว่าไม่สามารถเป็นแหล่งทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทของต่างประเทศ เช่น ประเทศบังกลาเทศ อินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีน แทนซาเนีย เม็กซิโก เปรูและตุรกี เป็นต้น พบว่า กลุ่มการเงินชุมชนหรือองค์กรการเงินระดับจุลภาค (Microfinance Organizations) สามารถลดความยากจน เพิ่มรายได้ครัวเรือนและสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Becky Yang Hsu, ๒๐๑๑^{๒๓}; Hari Bansha Dulal, ๒๐๐๗^{๒๔}; Maria Urbina, ๒๐๐๔^{๒๕})

๒. กลุ่มออมทรัพย์มีปริมาณเงินทุนสำหรับให้สินเชื่ออย่างเพียงพอต่อความต้องการของเหล่าสมาชิก ซึ่งแสดงให้เห็นวิธีการบริหารจัดการที่พยายามกระจายเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกและบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้ครอบคลุมกับการดำเนินกิจกรรม จึงเป็นโอกาสอันดีในการขยายการดำเนินธุรกิจด้วยเงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์เอง หากมีเงินทุนไม่เพียงพอต่อการปล่อยสินเชื่อและการลงทุนแล้วก็จะมีการระดมทุนจากสมาชิกด้วยการรับฝากเงินสัจจะพิเศษ ซึ่งถือเป็นการกระตุ้นการออมของสมาชิกอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้มีแนวโน้มว่า กลุ่มออมทรัพย์จะกู้ยืมจากเงินทุนภายนอกน้อยกว่าการระดมทุนจากภายในกลุ่มเอง ซึ่งเป็นผลดีเพราะจะไม่ก่อให้เกิดภาระหนี้สินทั้งต่อกลุ่มออมทรัพย์เองและสมาชิกเพิ่มมากขึ้น

^{๒๓} Becky Yang Hsu, *Assisting the rural poor: model understanding, microfinance, and international voluntary efforts in Southwestern China*, Doctoral dissertation, Princeton University, United States, ๒๐๑๑.

^{๒๔} Hari Bansha Dulal, *Role of Microcredit in rural poverty alleviation : A case study of Garmeen Bikas Bank in Eastern development region, Nepal*, Doctoral dissertation, George Mason University, United States, ๒๐๐๗.

^{๒๕} Maria Urbina, *An Evaluation of Microfinance as a tool for poverty alleviation case study of SEPAS/FONCRESOL, Potosi, Bolivia*, Master's thesis, Saint Mary's University, United States, ๒๐๐๔.

๓. กลุ่มออมทรัพย์มีการดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนกิจกรรมมากกว่ายัง
ฉาง การจำหน่ายปุ๋ย ร้านค้าชุมชน และโรงสีข้าว ตามลำดับ สำหรับจำนวนกิจกรรมที่มีการดำเนินงานน้อย
ได้แก่ โรงผลิตน้ำดื่ม ลานตากผลผลิต และมีปั้มน้ำมัน สำหรับกิจกรรมส่งเสริมอาชีพที่ดำเนินงานจนประสบ
ความสำเร็จสูงสุด กลุ่มออมทรัพย์ส่วนใหญ่จะดำเนินงานด้านศูนย์สาธิตการตลาดมากที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง
อันดับที่สองเป็นการดำเนินงานร้านค้าชุมชน อันดับที่สามเป็นการจำหน่ายปุ๋ย ตามลำดับ

เหตุผลที่กลุ่มออมทรัพย์ดำเนินงานศูนย์สาธิตการตลาด เพราะเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งที
กรรมการพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุนการจัดตั้งและให้เงินอุดหนุนการดำเนินงานในช่วงแรก สามารถสร้าง
อำนาจต่อรองทางการตลาด เป็นช่องทางการตลาดของชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในกลุ่มโดยแก้ปัญหา
ซื้อของแพง ขายของถูก โดยวิธีรวมกันซื้อรวมกันขาย นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกหัดให้สมาชิกรู้จักการค้าขาย
โดยนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงกระบวนการผลิตให้สินค้ามีคุณภาพเพื่อขายผลผลิตของสมาชิกให้ได้ราคา
สูงขึ้น ดังนั้น หากต้องการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดจะต้องใช้เงินทุนเริ่มต้นรวมเฉลี่ยต่อกลุ่มเท่ากับ
๑๒๖,๘๗๐ บาท อาจจะขอรับเงินลงทุนจากกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งมักปลอดดอกเบี้ย สำหรับกิจกรรมโรงผลิตน้ำ
ดื่ม หากต้องการลงทุนจะต้องใช้เงินทุนและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น ส่วนกิจกรรมปั้มน้ำมันส่วนใหญ่เป็น
บริการที่กลุ่มจัดให้กับสมาชิกและชุมชนซึ่งผลกำไรที่ได้จากการดำเนินงานจะต่ำและมีต้นทุนสูง

๔. กลุ่มออมทรัพย์มีการจัดสวัสดิการด้านสาธารณสุขประโยชน์มากที่สุด ซึ่งมีจำนวนกิจกรรมมากกว่า
ฅาปนกิจสงเคราะห์ ทุนการศึกษา การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการและด้อยโอกาส ค่ารักษาพยาบาล
ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่จัดสวัสดิการน้อย ได้แก่ การประกันภัย ประกันสุขภาพ ประกันชีวิตและทุน
สาธารณภัย ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการสาธารณสุขประโยชน์ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีค่าใช้จ่าย
เฉลี่ยรวมต่อกลุ่มเท่ากับ ๖,๖๓๓ บาทซึ่งน้อยกว่าปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรวมต่อกลุ่มเท่ากับ
๗,๓๕๔ บาท นั่นคือ การจัดสวัสดิการสาธารณสุขประโยชน์มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นต่อกลุ่มเท่ากับ ๗๒๑ บาท
หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๙.๘ หากเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่ได้รับสวัสดิการสาธารณสุขประโยชน์ ในปี พ.ศ.
๒๕๕๓ มีผู้ได้รับเฉลี่ยรวมต่อกลุ่มเท่ากับ ๑๘๗ คนและปีพ.ศ. ๒๕๕๔ มีผู้ได้รับเฉลี่ยรวมต่อกลุ่มเท่ากับ
๑๙๑ คน นั่นคือ การจัดสวัสดิการสาธารณสุขประโยชน์มีสมาชิกได้รับเพิ่มขึ้นต่อกลุ่มเพียง ๔ คน หรือเพิ่มขึ้น
ร้อยละ ๒.๑ ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่มีงบประมาณด้านการจัดสวัสดิการ
สาธารณสุขประโยชน์เพิ่มมากนัก จึงส่งผลให้จำนวนผู้ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สำหรับ
สวัสดิการด้านการประกันภัย ประกันสุขภาพ ประกันชีวิตและทุนสาธารณภัยจะมีต้นทุนดำเนินการสูงและ
กลุ่มออมทรัพย์ไม่มีงบประมาณดำเนินการ

๕. กลุ่มออมทรัพย์มีประสิทธิผลการออมเพื่อการผลิตและการจัดสวัสดิการใกล้เคียงกันซึ่งสูงกว่าการส่งเสริมอาชีพที่มีประสิทธิผลต่ำกว่า ซึ่งแสดงแนวโน้มว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในปัจจุบัน นอกเหนือจากระดมเงินและการให้สินเชื่อแก่สมาชิกแล้ว ยังมีการจัดสวัสดิการเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับสมาชิกและชุมชนเพิ่มมากขึ้น แต่สำหรับการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มออมทรัพย์กลับมีน้อยกว่ากิจกรรมอื่นๆ จึงต้องได้รับการเพิ่มประสิทธิผลการส่งเสริมอาชีพมากขึ้นและจากผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์ขนาดเล็กมีแนวโน้มว่า จำนวนเงินออมจะน้อยกว่าเงินให้กู้ยืมหรืออาจไม่เพียงพอต่อความต้องการของเหล่าสมาชิก อีกทั้งขาดการพัฒนาในด้านการพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถทางบัญชี ขาดการส่งเสริมการเรียนรู้ ถ่ายโอนความรู้เพื่อขยายการดำเนินธุรกิจชุมชนร่วมกันในลักษณะเครือข่ายหรือเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ รวมถึงจำนวนสวัสดิการที่มีก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นมากขึ้นด้วย

๖. จากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังต่อไปนี้

๖.๑ การรับฝากเงินสัจจะและการให้สินเชื่อ กลุ่มออมทรัพย์ควรได้รับการอบรมด้านการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบจากหน่วยงานสนับสนุนภายนอก ควรมีการประชุมสัมพันธอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการออมเงินสัจจะ สร้างวินัยทางการเงิน และการใช้สินเชื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ มุ่งเน้นการใช้สื่อบุคคล รวมถึงการใช้สื่อภายในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและการหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมจากภายในชุมชนเพื่อขยายการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

๖.๒ การส่งเสริมอาชีพ สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และสมาชิกครัวเรือนควรได้รับการอบรม ฝึกทักษะอาชีพจากหน่วยงานสนับสนุนภายนอก หน่วยงานสนับสนุนภายนอกควรมีแนวทางการส่งเสริมการตลาดเพื่อรองรับผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตและพัฒนาเทคโนโลยี กลุ่มออมทรัพย์และหน่วยงานสนับสนุนภายนอกควรร่วมมือกันส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการใช้วัตถุดิบที่ผลิตและหาได้ง่ายภายในชุมชนเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าผลผลิต จัดหาเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือไม่มีดอกเบี้ย จัดหาเทคโนโลยี วิทยาการที่มีความรู้มาถ่ายทอดให้ความรู้หรือส่งตัวแทนไปศึกษาดูงานจากภายนอก ควรขยายการดำเนินธุรกิจชุมชนร่วมกันในลักษณะเครือข่ายทางธุรกิจหรือเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

๖.๓ การจัดสวัสดิการ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ควรได้รับการเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการจัดสวัสดิการจากการศึกษาดูงานกลุ่มออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จ การกระจายผลประโยชน์ตอบแทนให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึง เป็นธรรมและโปร่งใส โดยคำนึงถึงความเดือดร้อนหรือปัญหาเร่งด่วนของสมาชิกและชุมชนเป็นสำคัญ รวมถึงการเพิ่มจำนวนสวัสดิการมากขึ้น กลุ่มออมทรัพย์และหน่วยงาน

สนับสนุนภายนอก ควรเห็นความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการจัดสวัสดิการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับสมาชิกและชุมชน โดยจัดให้มีการอบรมและให้ความรู้ภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

๑. สรุปผลการศึกษา

๑.๑ การส่งเสริมการออมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการมีสัจจะของสมาชิกมีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจน ใช้เป็นเงินทุนต่อยอดการประกอบอาชีพ ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ของครัวเรือน ส่งผลให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๑.๒ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในปัจจุบัน นอกเหนือจากระดมเงินและการให้สินเชื่อแก่สมาชิกแล้ว มีการจัดสวัสดิการและการออมเพื่อการผลิตมากกว่าการส่งเสริมอาชีพ จึงต้องได้รับการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมอาชีพมากขึ้นด้วยการถ่ายทอดความรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้และขยายการดำเนินธุรกิจชุมชนร่วมกันในลักษณะเครือข่ายหรือเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ด้วยตนเอง

๑.๓ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์ ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการและระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเป็นอันดับแรกและกลุ่มออมทรัพย์ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เพราะจะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจในอนาคต

๑.๔ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีการกักเงินจากเงินทุนภายนอกน้อยกว่าการระดมทุนจากภายในกลุ่มเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดภาระหนี้สินทั้งต่อกลุ่มออมทรัพย์เองและสมาชิก จึงสร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน มีการดำเนินงานศูนย์สวัสดิการตลาดมากที่สุด เพราะเป็นตลาดของชุมชนที่สำคัญ ทำให้เงินทองไม่รั่วไหลออกนอกชุมชน เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพและธุรกิจของชุมชนเอง จึงมีเงินทุนในการจัดสวัสดิการสาธารณประโยชน์มากขึ้นเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของส่วนรวม ซึ่งสามารถการกระจายผลประโยชน์ได้อย่างทั่วถึงทั้งชุมชน

๑.๕ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกและจากกลุ่มออมทรัพย์ด้วยตนเองในการเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งส่งผลดีต่อความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจสังคมในอนาคต

๑.๖ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ควรได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการ การอบรม ฝึกทักษะอาชีพจากหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบและการเพิ่มทุนประสบการณ์ด้านการจัดสวัสดิการจากการศึกษาดูงานกลุ่มออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จ อาจนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมด้วย

๒. ข้อเสนอแนะ

๒.๑ ควรมีกกลไกหรือนโยบายการออมแห่งชาติเพื่อส่งเสริมหลักคุณธรรม ๕ ประการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มการเงินชุมชนในรูปแบบเครือข่ายทางธุรกิจหรือคู่ค้าทางธุรกิจเพื่อขยายการดำเนินงานกิจกรรมเครือข่ายไปสู่ระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด และในระดับประเทศ ตามลำดับ ควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาหรือส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

๒.๒ หน่วยงานสนับสนุนโดยเฉพาะกรมการพัฒนาชุมชนและพัฒนาชุมชนจังหวัด ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากิจกรรมเครือข่าย พัฒนากลุ่มอาชีพ โดยเป็นเจ้าภาพหลักในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อการพัฒนาอาชีพในชุมชนและเชื่อมโยงกิจกรรมเครือข่ายเข้ากับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

๒.๓ การศึกษานี้มุ่งนำเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์การศึกษาและการพัฒนาเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะเป็นเพียงวิธีการหรือเครื่องมือสำคัญหนึ่งในการพัฒนามนุษย์และชุมชน ซึ่งคงต้องอาศัยองค์ความรู้แบบสหสาขาวิชาในการศึกษาเรียนรู้ชุมชนที่มีความเป็นพลวัตในปัจจุบัน ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดที่ประสบความสำเร็จหรือโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน ๘ แห่งใน ๘ จังหวัดที่กรมการพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุนการจัดตั้งเพื่อสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และขอขอบคุณสำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาชุมชนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คณะกรรมการบริหารและสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้

หมายเหตุ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” ของนายณัฏฐ์ หลักชัยกุล

บรรณานุกรม

- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. **การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน**. เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕.
- ปรีดี โชติช่วง. **กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: กระบวนการสะสมทุนโดยชุมชน**. วารสารพัฒนาชุมชน, ๔๐ (๒), ๒๕๔๔: ๒๙-๓๐.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต**. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๐.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. **รายงานการศึกษาระดับสมบูรณั โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเงินระดับจุลภาค (Micro-banking Development)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๙.
- สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน. **องค์ความรู้: การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (สำหรับเจ้าหน้าที่)**. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๓.
- Becky Yang Hsu. **Assisting the rural poor: model understanding. microfinance and international voluntary efforts in Southwestern China**. Doctoral dissertation. Princeton University. United States, 2011.
- Hari Bansha Dulal. **Role of Microcredit in rural poverty alleviation: A case study of Garmeen Bikas Bank in Eastern development region, Nepal**. Doctoral dissertation, George Mason University, United States, 2007.
- Maria Urbina. **An Evaluation of Microfinance as a tool for poverty alleviation case study of SEPAS/FONCRESOL. Potosi. Bollivis**. Master's thesis. Saint Mary's University. United States, 2004.
- Shuster GF. **Community assessment and evaluation in Foundation of nursing in the community: community-oriented practice**. In: Stanhope M. Lancaster edited. Missouri: MOSBY ELSEVIER, 2010.
- Taro Yamane. **Elementary Sampling Theory**. London: Prentice-Hall, 1967.